

Toneelhuis | FC Bergman

The Sheep Song

van en met

**Stef Aerts, Joé Agemans, Yorrith De Bakker,
Matteo Simoni, Jonas Vermeulen,
Thomas Verstraeten, Marie Vinck**

lichtontwerp
Ken Hioco

geluidsontwerp
Senjan Jansen

kostuumontwerp
Joëlle Meerbergen

muziek en live uitvoering
Frederik Leroux

productieleiding en rekwisieten
Celine Van der Poel, Kristien Borgers

technische productieleiding
Stijn Cools

techniek
**Diederik Suykens, Roel Snellebrand,
Friedemann Koch, Victor Dries,
Ward Van den Bossche, Wim De Clerck
en Bourlaploeg techniek**

animal handling
**Walter Verhoeven,
Wendy Peeters & Amy Willems & Tiran,
Jan De Roock en dochters**

stage productie-assistentie
Rani Smet

stage regie-assistentie
Luna Vennekens

stage kostuumontwerp
Alexis Gerlach

uitvoering decor
decoratelier Toneelhuis

uitvoering kostuum
kostuumatelier Toneelhuis

uitvoering poppen:
poppen - **Jan Maillard**
kever - **Patrick Maillard**
schaapkop en animatronics -
Eric De Wulf & Roos Voorsluis Wulf-FX
schaapkostuum - **Jan Maillard**
gezichtsprothese - **Saskia Verreyen**
standbeeld - **Herman Meersmans, Xavier De
Graeve**
taxidermie - **Bouten & zoon**

productie
Toneelhuis

coproductie
**Holland Festival, Les Théâtres de la Ville de
Luxembourg, Piccolo Teatro di
Milano - Teatro d'Europa**

met de steun van
**Casa Kafka Pictures - Casa Kafka Pictures Tax
Shelter empowered by Belfius, Isabelle Molhant,
Tax Shelter maatregel van de Belgische Federale
Overheid**

met dank aan
**KVS, ROBIN VZW, decoratelier Jozef Wouters,
Rizon Parein, Gertjan Biasino,
Filip Timmerman, Dian Vandecruys,
An-Marie Lambrechts, Guy Cassiers,
Mark Luyten, Archipel, Gatam**

THE SHEEP SONG

Met *The Sheep Song* duikt FC Bergman opnieuw in de dierenfabel. Ze deden dat al eens met *Van den vos* (2013), gebaseerd op de bekende middeleeuwse vertelling over de vos Reynaert. Maar terwijl *Van den vos* een verregaande actualisering en vermenschelijking van het oorspronkelijke verhaal is, is de protagonist van *The Sheep Song* een dier, meer precies een schaap.

De dierenfabel is een eeuwenoud genre, van de Griekse dichter Aesopus uit de zesde eeuw voor onze tijdrekening over de zeventiende eeuwse Franse schrijver Jean de la Fontaine tot de eigentijdse fabels van Toon Tellegen. Dierenfabels zijn uiteraard verhalen over mensen, over hun verlangens en strevingen, hun zwakheden en kwaliteiten. Een moraal is daarom nooit veraf.

The Sheep Song is geen fabel in de letterlijke zin. Het is een beeldverhaal zonder woorden. Een epos alleen voor het oog. Het plaatst zich expliciet in de traditie van de dierenfabel, maar is er tegelijk ook een variatie op. Terwijl in de klassieke dierenfabel het dier staat voor de mens, neemt het schaap in *The Sheep Song* de mens letterlijk als model. De kracht van de fabel is de eenvoud van zijn vertelling en de rijkdom van zijn betekenissen. *The Sheep Song* zet in op beide. Het verhaal van de metamorfose is simpel maar opent op onverwachte dieptes. De kracht van archetypes. Het verhaal van FC Bergman speelt zich af op de grens van dier en mens. Het is een fabel over een schaap dat mens wordt. Een schaap dat zich uit zijn onschuld, zijn kudde en zijn pastorale omgeving losmaakt en zo het verloren schaap wordt. Maar geen herder die ernaar zal zoeken. Niet in dit verhaal.

Rond de figuur het schaap bestaat een rijke mythologie en symboliek. Het staat voor

zuiverheid, onschuld en kwetsbaarheid, maar ook voor naïviteit, passiviteit en kuddegedrag. Het schaap roept een idyllische, pastorale en pre-industriële wereld op van rust en kalmte, maar het schaap is ook het offerdier bij uitstek. Het christendom brengt veel van die betekenissen en associaties samen in de figuur van Christus als het Lam Gods, het symbool van het ultieme offer en de uiteindelijke verlossing. God is dood, onze kerken lopen leeg, de mens is verloren, maar de kunst zal de religieuze iconografie redden.

FC Bergman put gretig uit die religieuze beeldcultuur en laat de Westerse kunstgeschiedenis op de loopband passeren, in het bijzonder de spanning tussen de tweedimensionaliteit van de middeleeuwen en het perspectief van de renaissance. Een cruciale schakel niet alleen in de kunstgeschiedenis, maar ook in het wereldbeeld en de zelfperceptie van de mens: voor het eerst ontdekt de mens dat hij ook van god los kan bestaan.

Wat zegt het schaap dat mens wordt over de mens die al mens is? Wat betekent het om meer mens te worden? Met die vraag duikt al snel het beeld van de 'übermensch' op. Of de 'humanoid'. Is de mens die meer mens wil zijn de moderne mens bij uitstek? En wat betekent dat dan? De 'menswording' van het schaap betekent onmiddellijk zijn verdrijving uit het paradijs, uit de pastorale, uit de idylle, uit de kudde, uit de onschuld. Dat er geen weg terug is, ontdekt het eenzame mensge-

worden schaap aan het einde van de fabel wanneer de kudde zich van hem afkeert. Het schaap wordt niet langer als schaap herkend. Het stinkt inmiddels naar zijn menswording. De moderne tijd loopt in één richting. Onherroepelijk.

Wat zegt dit over de mens? Misschien iets over zijn verlangen om steeds iemand anders te zijn? En dus steeds in een staat van vervreemding te leven? Nietzsche omschreef de mens als een strak gespannen koord tussen dier en engel over een afgrond. Die tussenpositie van de moderne mens is zijn tragiek. Nergens thuis. Altijd onderweg. Nooit in harmonie met zichzelf. Verder dan een half-mens, half-dier komt het schaap niet. Zijn tocht naar het mens zijn wordt een kruisweg. Een tocht van lijden, uitsluiting, vernedering en pijn. Ecce homo.

De staties van het middeleeuwse theater zijn vervangen door een rolband die van rechts naar links loopt en waarop de personages in tegengestelde richting lopen. De band die de lineaire tijd symboliseert, krijgt daardoor iets paradoxaals. De personages wandelen vooruit op een band die in de andere richting

loopt, waardoor ze ter plaatste blijven stappen. Wie stilvalt wordt meegesleurd naar het verleden. Wie vooruit wil, moet zich rechthouden en tegenwerkende krachten weerstaan. De scenografie van *The Sheep Song* wordt bepaald door deze twee tegengestelde, elkaar opheffende bewegingen met eeuwige stilstand als gevolg. In die zin vertelt de loopband in *The Sheep Song* misschien hetzelfde als de cirkelbeweging van de camera rond het dorp in *300 el x 50 el x 30 el*: een eeuwige en tragische terugkeer van hetzelfde. Een verandering die zich niet kan voltooien omdat er geen duidelijke richting meer is.

Op de vraag naar het waarom van menswording, krijgen we geen antwoord. Is het een beslissing? Een beslissing van de persoonlijke wil? Of het gevolg van een anonieme drift? Het onvermijdelijke resultaat van zijn geworpenheid in de wereld? Is het verlangen tot transformatie en metamorfose datgene wat de mens kenmerkt? En in het bijzonder de moderne meer-dan-mens die van het overschrijden van grenzen zijn paradoxaal steeds terugwijkende identiteit heeft gemaakt. Hoeveel hebben we zelf in handen? De mens is wat hij voortdurend wil worden. Met de

dood van god is ook de horizon uitgewist. Alle mogelijkheden liggen open. Als een Faust of een Frankenstein experimenteert de moderne mens permanent met zichzelf. Hij sluit daarvoor zelfs een pact met de duivel in de gedaantes van techniek en technologie. Maar bewijst dit zijn vrijheid en zijn autonomie? Of precies het tegendeel: zijn deelname aan een ratrace, richting zijn eigen ondergang en die van zijn planeet? De mens loopt niet langer ergens verloren tussen dier en engel, maar tussen dier en robot, tussen drift en mechaniek. Maar zijn eenzaamheid is er niet minder om.

Erwin Jans
dramaturg
maart 2021

Toneelhuis werkt met subsidies van de stad Antwerpen en de Vlaamse Overheid.

Vlaanderen
verbeelding werkt

DeMorgen.